

Egészségvédelem Európában: jövőképünk

Az ECDC céljai és feladatai 2007 és 2013 között

Fényképek

Összes fotó © ECDC, kivéve:

Külső címlap © stockbyte; 2. o.; © CDC. Courtesy of Cynthia Goldsmith;

Jacqueline Katz; Sherif R. Zaki

4. o. © stockxpert.com

5. o. © stockxpert.com

6. o. © CDC

8. o., bal © US National Museum of Health and Medicine

9. o. © CDC

14. o., jobb © istockphoto.com

16. o., bal © Photodisc

16. o., jobb © CDC. Courtesy of Dr Edwin P Ewing, Jr

© Európai Betegségmegelőzési és Járványvédelmi Központ, 2009

ISBN 978-92-9193-123-1

doi:10.2900/18130

A sokszorosítás a forrás feltüntetésével megengedett. Az ebben a kiadványban található összes fotó szerzői jogi védelem alatt áll, és a szerzői jog tulajdonosának kifejezett engedélye nélkül nem használható fel a kiadványtól eltérő célra.

Fontos tudnivaló:

A dokumentum kizárólag tájékoztatóként szolgál. Az „Egészségvédelem Európában: jövőképünk” című dokumentum a nagyközönség számára is közérthető módon foglalja össze az Európai Betegségmegelőző és Járványügyi Központ (ECDC) 2007 és 2013 között futó, többéves stratégiai programját. Bár igyekeztünk hűen tükrözni az eredeti dokumentum lényegét, elképzelhető, hogy az összefoglalás során néhány fontos részletet nem említünk. Akik a Központ céljait és terveit a maguk teljességében szeretnék megismerni, azok számára a világháló alább jelzett pontján rendelkezésre áll az ECDC 2007 és 2013 között futó, többéves stratégiai programjának a teljes leírása (Strategic Multi-annual Programme for 2007 – 2013.): www.ecdc.europa.eu

Egészségvédelem Európában: jövőképünk

Az ECDC céljai és feladatai 2007 és 2013 között

Tartalom

Előszó – Az Európai Unió fellép a fertőző betegségekkel szemben	3
Bevezető	4
Fenyegető fertőző betegségek	5
A fertőző betegségek kockázatát meghatározó tényezők napjainkban, az Európai Unióban.....	6
Célok és feladatok – az ECDC stratégiai terve a 2007. és 2013. közötti időszakra.....	8
1. csoport: az ismeretanyag létrehozása	10
2. csoport: a közegészségügyi tevékenység megerősítése.....	12
3. csoport: a partnerkapcsolatok kialakítása és karbantartása	15
Következtetés.....	16

Olyan Európai Unió képzelünk el, ahol minden uniós állampolgár a fertőző betegségekkel szemben a lehető leghatékonyabb védelmben részesül, amelyet a legújabb megelőző és ellenőrző intézkedések lehetővé tesznek.

Zsuzsanna Jakab, Az ECDC igazgatója

Előszó – Az Európai Unió fellép a fertőző betegségekkel szemben

Mai világunkban minden korábbinál erősebb, kölcsönös összefüggések uralkodnak. Nap mint nap több millió ember és több millió tonna élelmiszer halad át az országhatárokon. Egy átlagos éjszaka egy tetszőleges európai nagyváros nagyobb szállodájában tucatnyi vagy még több országból találunk vendégeket. Amint a SARS 2003-ban megmutatta, a fertőző betegségek nemzetközi szinten korábban soha nem látott sebességgel képesek terjedni az országok között.

Jó hír azonban, hogy a járványok észlelésére és megelőzésére a 21. században jobb eszközök állnak rendelkezésre, mint a történelem során bármikor. Az igazi kihívást most az jelenti, hogy meggyőződjünk róla, ezeket az eszközöket jó eredménnyel használjuk. Az Európai Betegségmegelőzési és Járványügyi Központ (ECDC) azzal a céllal jött létre 2005-ben, hogy az Európai Uniót és tagállamait ebben támogassa. Megbízatusunk arra szól, hogy elősegítsük az egyes tagállamok és az EU intézményei között az együttműködést, és megteremtjük a tudományos bizonyítékokból épített alapokat a betegségek elleni hatékony fellépéshez.

Az Unióban sok fertőző betegség veszélyeztetheti az emberek egészségét. Az ECDC erőforrásai azonban korlátozottak, így el kell dönteni, mi élvezzen elsőbbséget. Melyek azok az uniós szintű kulcsfontosságú teendők, amelyek valóban jelentősek az emberek egészségének védelmében? Mely betegségekkel kell a leginkább foglalkoznunk?

Igazgatótanácsunk 2007-ben jóváhagyta az ECDC többéves stratégiai programját, amely megkísérel válaszolni ezekre a kérdésekre. A program az Európát fenyegető fontosabb fertőző betegségek elemzésén alapul, és azonosítja azokat a területeket, ahol az ECDC ténylegesen hozzá tud járulni az Európai Unió, illetve az egyes országok saját tevékenységeihez. A program tartal-

mazza a tennivalóinknak egészen 2013-ig kidolgozott menetrendjét.

Az „Egészségvédelem Európában: jövőképünk” című dokumentum a nagyközönség számára is közérthető módon foglalja össze az ECDC 2007 és 2013 között futó, többéves stratégiai programját. Remélem, hogy a dokumentumot végigolvasva, Ön nem csupán hasznosnak, hanem egyben érdekesnek is tartja majd azt.

Jakab Zsuzsanna
Az ECDC igazgatója

Tomtebodan – az ECDC központ

Bevezető

Az Európai Betegségmegelőzési és Járványügyi Központot (ECDC) 2005-ben hozták létre, hogy védjék az EU polgárait a fertőző betegségekkel szemben. Az ECDC információs és tudásközpont, és egyben az intézkedéseket irányító központ is, amely az EU minden országát és intézményét támogatja és erősíti a fertőző betegségek megelőzése, észlelése és leküzdése terén.

Ehhez a Központ a 2007 és 2013 közötti időszakra kitűzött célokat alapul vevő, rugalmas megközelítést alkalmaz. Az ebben a dokumentumban is részletezett megközelítés lehetővé teszi, hogy az ECDC hatékonyan összpontosíthassa tevékenységeit, és közben azok hatékonyságát is mérni tudja. Ez egyben azt is lehetővé teszi, hogy az ECDC munkája az új kihívásokhoz közvetlenül azok kialakulásakor alkalmazkodhasson, valamint hogy az új tudományos ismereteket és eljárásokat a Központ munkamódszerébe azonnal beépítse.

Az ECDC világszerte figyelemmel kíséri a fertőző betegségek potenciális veszélyhelyzetet teremtő kialakulását, és ehhez minden szükséges erőforrást felhasznál. Új intézményként azonban az ECDC először az Európai

Unión belül szeretné kialakítani saját működési rendjét és tevékenységeit, és majd csak ez után vállalna rendszeresen sokkal aktívabb szerepet az EU területén kívül, globális szinten is. Ezen okból 2010-ig az ECDC munkáját az EU 27 tagállamára, valamint az Európai Gazdasági Térség (EGT) három további államára kívánja összpontosítani.¹

Az ECDC más szervezetekkel (pl. Egészségügyi Világszervezet – WHO stb.) történő hivatalos és nem hivatalos kapcsolatok létesítésével is erősíti az EU és az EGT államaihoz fűződő partneri viszonyát. Ez az összes partner számára lehetővé teszi a tudás, a tapasztalat és az erőforrások megosztását.

A dokumentum az ECDC hosszú távú (2007-től 2013-ig) stratégiai tervének főbb pontjait foglalja össze. Elsőként sorra veszi az Európát a múltban és a jelenben fenyegető fertőző betegségeket. Ezután megvizsgálja azokat a kockázati tényezőket, amelyek befolyásolják az uniós polgárok esélyét, fertőző betegséget kapniuk el. Végezetül bemutatja az ECDC hét legfontosabb szakterületét, valamint az ezeken a területeken kitűzött célokat és az azok eléréséhez elvégzendő feladatokat.²

1. Izland, Liechtenstein és Norvégia.

2. Az ECDC 2007-ben tette közzé első többéves stratégiai programját, amely a 2007 és 2013 közti időszakot öleli fel. A teljes dokumentum a következő webhelyen érhető el: www.ecdc.europa.eu

Fenyegető fertőző betegségek

A fertőző betegségek a történelem folyamán mindig is jelentős hatással voltak az emberiség egészségére. A pestis, más néven a „fekete halál” például 1348-ban hozzávetőleg 50 millió ember halálát okozta Európában, ami az akkori teljes népesség 30-60%-át jelentette.

A 20. század jelentős fejlődést hozott a fertőző betegségek gyógyítása és megelőzése terén, elég itt csak az antibiotikumokra vagy a védőoltásokra gondolni. A védőoltások folyamatos fejlesztése jelentősen visszaszorított vagy akár meg is szüntetett számos fertőző betegséget (gyermekkori fertőző betegségek, gyermekbénulás, himlő). A közegészségügyi helyzet és a személynői higiéné fejlődése révén az EU és az EGT tagállamaiban nagyrészt a múlt részévé váltak az olyan fertőző betegségek, mint a kolera, a tífusz és a gyerekkorú láz.

Ám mindezek nem érvényesek egyformán az összes tagállamra — egyesekben még mindig élnek olyan lakosságcsoportok, amelyek nem élvezik ezen fejlődés előnyeit.

Közben pedig folyamatosan egyre újabb kihívásokkal nézünk szembe. Az életmód (pl. a megnövekedett globális utasforgalom, a közétkeztetés, a globális élelmiszerpiac, az antibiotikumok túlzott használata vagy a szexuális viselkedés), valamint a környezet változásai az egészségügy számos régi vívmányát sodorják veszélybe.

A fertőző betegségek kockázatát meghatározó tényezők napjainkban, az Európai Unióban

Kockázati tényezők

Az EU polgárait a fertőző betegségek széles köre fenyegeti.³ Azokat a tényezőket, amelyek megbetegedés esélyét növelik, kockázati tényezőknak nevezzük. A fertőző betegségek előfordulását befolyásoló kockázati tényezők közül néhányat az alábbi táblázatban ismertetünk.

A fertőző betegségek kockázatát befolyásoló tényezők megértése alapvető fontosságú ahhoz, hogy megelőzhetőkhöz és kordában tartásukhoz megtaláljuk a lehető legjobb megoldást.

Összehangolás

Az EU számos különböző intézményét és sok tagállamát be kell vonni a fertőző betegségek elleni harcba. Minden tagállam rendelkezik saját egészségügyi intézményrendszerrel, ám ezek eltérő módon épülnek fel. Az ECDC előtt álló egyik legnagyobb kihívás az, hogy minden uniós intézmény és tagállam együttműködési képességei növekedjenek. Ugyanez érvényes a közigazgatás különféle

területeire és szervezeteire is: a madárinfluenza megjelenése például a földműveléssel, az egészségüggyel, a vadon élő állatokkal és az élelmiszerbiztonsággal foglalkozó szervezetek együttműködését tette szükségessé.

Megelőzés

Jelentős kihívást jelent az a tény is, hogy egyes betegségek veszélyének csökkenésével párhuzamosan csökken az emberek hajlandósága is arra, hogy ezeknek a betegségeknek a megelőzésével törődjenek. Jó példa erre számos gyermekbetegség, például a kanyaró vagy a mumpsz. Mivel egyre többen döntenek úgy, hogy gyermekeiket nem oltatják be ezen betegségek ellen, azok visszatérnek. Az ilyen ok miatt növekvő eséllyel ismét megjelenő betegségek közül sok mind a gyermekekre, mind a fiatal felnőttekre kifejezetten veszélyes lehet.

Új felfedezések

A legújabb orvosi kutatások szerint egyes kórképek (rák, gyomorfekély stb.) bizonyos fertőző betegség-

A fertőző betegségek néhány kockázati tényezője Európában

A népesség változása: a betegségeket nehezen leküzdeni képes idősök részaránya egyre emelkedik, növekszik a fertőző betegségek terjedését lehetővé tevő belső migráció és a nemzetközi utazások száma, továbbá az urbanizáció előrehaladtával a városok belsejében zsúfolt szegénynegyedek jönnek létre, amelyek egyben a fertőző betegségek melegágyai is.

Szociális körülmények: bizonyos betegségek nagyobb veszélyt jelentenek a szegényekre, a munkanélküliekre, valamint a nem megfelelő körülmények között élőkre, illetve a hajléktalanokra. A szociális egyenlőtlenségek a jövőben fokozódhatnak, ami azt eredményezi, hogy egyre több lakosságcsoportban emelkedik meg bizonyos fertőző betegségek előfordulásának kockázata.

Életstílus: a magánjellegű és az üzleti utak növekvő száma fokozza a betegségek behurcolásának a veszélyét is, a nem biztonságos nemi élet növeli a szexuális úton terjedő betegségek (sexually transmitted

infection, STI), köztük a HIV-fertőzés kockázatát (amely utóbbi Európa egyes részein nagyon gyorsan tör előre). A hepatitisz B és C, a HIV-fertőzés, az STI, illetve a vérmérgezést okozó bakteriális fertőzések egyik fő kockázati tényezője a droghasználat. Ezek mellett a fogyasztói szokások változása az élelmiszerekkel kapcsolatos fertőzések lehetőségét is növeli.

Fizikai környezet, technológia és kereskedelem: a globális felmelegedéshez növekvő környezeti, ökológiai és klímaváltozások is tárnak, amelyek egyben számos fertőző betegséget is érintenek, a technológiai fejlődés pedig egyes betegségeket háttérbe szorít (pl. kolera), másokat viszont előtérbe tol (pl. legionellózis). A modern élelmiszeripari eljárások és a globális élelmiszerpiac, kiterjedt élelmiszer eredetű járványok kialakulásához vezethetnek, melyek nehezen felügyelhetők, mivel az élelmiszerek napjainkban akár az egész földet körbeutazhatják, és akár nagyon hosszú ideig is eltarthatók.

gekkel állnak összefüggésben. Jelenlegi ismereteink szerint például az összes rákos megbetegedésnek kb. 20-25%-a fertőzés következménye. Emiatt a különböző orvosi szakterületek képviselőinek az együttműködésére is szükség van.

Gazdaság

A fertőző betegségek igen jelentős gazdasági hatással vannak az EU tagállamaira. Bár az EU egészsét tekintve még nem készült elemzés a fertőző betegségekkel kapcsolatos teljes költségigényről, a számítás egyes tagállamok esetében már rendelkezésre áll. Angliában például a Nemzeti Egészségügyi Szolgálat évente

6 milliárd fontot költ a fertőző betegségek gyógyítására, a 2003-ban kialakult SARS-járvány miatt Kína és Kanada GDP-jének közel 1%-át fordíthatta védekezésre, a kergemarha-kór elleni küzdelem pedig 1995-ben közel 6 milliárd euróba került az Egyesült Királyság számára. Bár még számos kutatásra szükséges a fertőző betegségek gazdasági hatásának megítéléséhez, már ennyiből is látható, hogy ez a hatás óriási mértékű.

Igazgatószági értekezlet az ECDC-ben.

Célok és feladatok – az ECDC stratégiai terve a 2007. és 2013. közötti időszakra⁴

Az ECDC hosszú távú stratégiai tervét úgy alakították ki, hogy a Központ teljes tevékenységét átfogja. Minden egyes év munkaterve az egyes szakterületek hosszú távú céljain alapul és ahhoz igazodik. A terv tartalmát úgy vázolták fel, hogy tükrözze az ECDC várakozása szerint rendelkezésre álló pénzüsségeket is. A terv két időszakra bontható:

A 2007-től 2009-ig tartó első időszakban az ECDC saját alapfeladatainak és tevékenységeinek kiépítésére koncentrált, továbbá kiépíti kapcsolatait az EU intézményeivel, tagállamaival, valamint más egyéb partnerekkel (pl. Egészségügyi Világszervezet) is. A Központ emellett foglalkozik az EU és a tagállamok közötti közegészségügyi feladatkörök (a fertőző betegségek előfordulására vonatkozó adatok gyűjtése, az egészségügyi szakdolgozók oktatása, a fertőző betegségek megelőzésével és ellenőrzésével/felügyeletével/leküzdésével kapcsolatos ismeretanyag) kialakításával, valamint az olyan, alapvető tudományos 'eszközök' kifejlesztésével is,

mint amilyenek például az adatbázisok, a hálózatok vagy a tudományos módszerek. A munkának ebben a szakaszában elsőbbséget élvező betegség az influenza, a HIV/AIDS, a tuberkulózis, a védőoltásokkal megelőzhető betegségek (különösen a kanyaró és más 'gyermekbetegségek'⁵), valamint az egészségügyi ellátással összefüggő fertőzések.

A 2010-től 2013-ig tartó második időszakban az ECDC kiterjeszti a figyelmét más specifikus betegségek elleni küzdelemre is. Ennek részét képezi majd egy adatbázis kiépítése is, amely az egyes betegségek megelőzésének és felügyeletének/leküzdésének leghatékonyabb módjaira vonatkozó bizonyítékokat tartalmazza; vizsgálja az adott betegség kockázatát növelő tényezőket, és megpróbálja kidolgozni, mik lehetnek azok hatásai a jelenben és a jövőben. Amennyiben az első szakasz tapasztalatai alapján szükséges, úgy természetesen a második szakaszban elsőbbséget élvező feladatok pontosítására is van lehetőség.

4. Ez az első többéves stratégiai program a 2007-től 2013-ig terjedő időszakot fogja át, és kompatibilis az EU egészségügyre vonatkozó második közösségi cselekvési programjával (2007–2013), valamint összeegyeztethető az EU jelenlegi közegészségügyi szabályzásával és elsőbbségi céljaival.

5. Minden európai ország rendelkezik valamilyen, a gyermekkori fertőző betegségek (kanyaró, mumpsz, rubeola, diftéria, szamarköhögés stb.) megelőzését célzó oltási szabállyal. Nem szabad azonban elfelejteni, hogy ezeket a betegségeket felnőttek is elkapathatják, különösen akkor, ha gyermekkorukban nem kapták meg a megfelelő védőoltásokat.

ECDC szakértők bevetésén.

Az ECDC által alkalmazott, 'célzott' megközelítés

A munka a többéves stratégiai program alapján hét célterületre irányul. Minden egyes célhoz számos feladat kapcsolódik – az ECDC ezek segítségével kívánja elérni az adott célt.

Számos oka van annak, hogy az ECDC olyan megközelítést választott, amely meghatározott végeredménnyel járó rugalmas célokat tartalmaz.

A célok általános jellemzői:

- Egyszerű legyen annak az áttekintése, hogy az ECDC mit és milyen módon kíván elérni.
- Mérhetővé kell tenni a végeredményt, ezáltal könnyen eldönthető, hogy sikerült-e elérni a célt, vagy sem.
- Az elvégzendő feladatokról egyértelmű, részletes tervet kell készíteni mind az ECDC, mind a vele együtt dolgozók számára.

- Felelőssé kell tenni a munkatársakat a célok eléréséért, és ösztönözni kell őket a várt eredmény eléréséhez vezető különböző utak megtervezésére.
- Fejleszti kell a tudományos gondolkodást azáltal, hogy a munkatársakat arra ösztözzük, tekintsék át, hol tartunk most, hová szeretnénk eljutni, és ehhez mit kell tennünk.
- Ahogy a munka halad előre, és a tudományos bizonyítékok és ismeretek fejlődnek, alkalmazkodni kell a megváltozott körülményekhez..

Az ECDC honlapján megtalálható a célok és feladatok angol nyelvű ismertetése. Az alábbiakban az egyes célokat soroljuk fel, valamint az adott cél kiválasztásának az okát indokoljuk röviden. Az áttekintés mellett számos fontos feladatot is megnevez, amelyeket az ECDC a cél elérése érdekében végre kíván hajtani.

A célterületek három csoportra oszthatók, amelyek az ECDC főbb munkaterületeit, az ismeretanyag létrehozását, a közegészségügyi tevékenység megerősítését és a partnerkapcsolatok fejlesztését tükrözik.

1. csoport

az ismeretanyag létrehozása

Ebben a csoportban egy cél tartozik.

Az 1. cél az ismeretanyag kibővítésére összpontosít, hogy ezzel is elősegítse az ECDC által figyelemmel kísért 55 fertőző betegség (lásd a 2. táblázatot) megelőzését és leküzdését. Ezeket a betegségeket a kockázati tényezők alapján csoportokba sorolták. Ezen csoportok pillanatnyilag az alábbiak:

- Szexuális úton terjedő fertőzések/betegségek (STI), ideértve a HIV/AIDS-et és a vér útján terjedő vírusokat (pl. hepatitisz B és C) is;
- Heveny légúti fertőző betegségek;
- Élelmiszer illetve víz útján terjedő fertőző betegségek és zoonózisok;
- Újként felbukkanó és kórokozó-átvivő fajok (pl. szúnyogok, kullancsok) révén terjedő fertőző betegségek;
- Védőoltással megelőzhető fertőző betegségek; és
- Egészségügyi ellátással kapcsolatos (nozokomiális) fertőzések és a mikrobáknak az ellenük alkalmazott gyógyszerekkel (pl. antibiotikum, víruselleni gyógyszerek) szemben kialakuló ellenállóképessége (antimikrobiális rezisztencia).

Ez a cél **négy feladat-területet** határoz meg az ECDC ezekhez a területekhez kapcsolódóan 2013-ra jelentősen megnövekedett tudományos ismeretanyaggal rendelkezik majd.

A feladatok első területe arra összpontosít, hogy növelje az ezeknek a fertőző betegségeknek az emberekre és a társadalomra gyakorolt egészségügyi, gazdasági és szociális

hatásával kapcsolatos ismereteket. Az ezen a területen meglévő jelenlegi ismereteink igen hézagosak és közel sem megbízhatóak. A teendők megtervezéséhez és fontossági sorrendjük meghatározásához ezeket a hézagokat számba kell venni. Nagyon keveset tudunk például a fertőző betegségek gazdasági hatásairól, valamint ezeknek az egyes földrajzi területeken és populációkban észlelhető eltéréseiről.

A feladatok második területe az egyes betegségek terjedését elősegítő kockázati tényezők tudományos megértésével foglalkozik. Számos olyan tényező létezik, amely a betegségek felbukkanását és terjedését, valamint a fertőzőképességüket befolyásolja. A biológiai tényezők közé tartoznak maguk a fertőző ágensek, és antibiotikum-rezisztenciájuk, a genetikai háttér, a fertőzött személy kora, a terjedés módja (levegő, élelmiszer, víz, rovarok stb.). Ezeket a tényezőket jelentősen befolyásolja egy sor más, szociális, gazdasági és környezeti tényező, például a lakások minősége, a víz, a levegő, az élelmiszerek, az utazás, az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés, valamint a globális klíma- és környezeti változások. Többet kell megtudnunk arról, hogy e kockázati tényezők közül melyek a legfontosabbak, és hogyan hatnak egymásra. Ezen tudás birtokában képesek lehetünk meghatározni azokat a leghatékonyabb módszereket, amelyek az egyes kockázati tényezők hatásait csökkentik.

A feladatok harmadik területe az egyes fertőző betegségek megelőzését és leküzdését célzó legjobb eljárások tudományos megalapozásával foglalkozik. Számos megelőző és gyógyító eljárást alkalmazunk, és ezek némelyike hatékonyabb vagy gazdaságosabb, mint a többi. Kutatásokkal kell alátámasztani, hogy mely eljárások hatásosak, és milyen módon érik el eredményüket, továbbá meg kell határozni ezek költségvonzatát is. Emellett nagy szükség van új, még jobb megelőző és felügyeleti eljárások kifejlesztésére is.

A feladatok negyedik területe a fertőző betegségek elleni harcban a tagállamoknak nyújtott segítséget jelenti. Az ECDC ennek során a tagállamok közti tudományos ismeretek és tapasztalatok cseréjét támogatja. Az ECDC emellett kidolgoz egy szabványcsomagot is, amelyet a tagállamok a fertőző betegségeket érintő tevékenységeik során a minőség javítására használhatnak. Az ECDC elősegíti a tagállamok és az EU intézményei közti koordinációt is.

Szezonális influenza elleni immunizálás.

Az ECDC tudományos tevékenységi körébe tartozó fertőző betegségek

Légúti fertőző betegségek

Influenza, tuberkulózis, legionellózis.

Szexuális úton terjedő fertőzések/betegségek, ideértve a HIV-et és a vér útján terjedő vírusokat

Chlamydia-, gonokokkusz-fertőzések, hepatitisz B, hepatitisz C, HIV és szifilisz.

Élelmiszer illetve víz útján terjedő fertőző betegségek és zoonózisok

kampylobakteriózis, kriptosporidiózis, vérzéses bélhurutot okozó Escherichia coli (EHEC)-fertőzés, norovírus által okozott gyomor-bélhurut, szalmonellózis, hepatitisz A és E, listériózis, botulizmus, brucellózis, Creutzfeldt–Jakob-kór és egyéb átvihető szivacsos agyvelőbántalmak (TSE), sigellózis, toxoplazmózis, trichinózis, yersiniózis, lépfene, kolera, tularémia, echinokokkózis, giardiázis, leptospirozis.

Újként felbukkanó és kórokozó-átvivő faj (pl. szúnyog, kullancs) révén terjedő fertőző betegségek

Malária, Q-láz, chikungunya-, hanta-, dengue- és sárgaláz, nyugat-nílusi láz, borreliózis (Lyme-kór), kullancs útján terjedő agyvelőgyulladás (TBE), pestis, súlyos akut légúti tünetegyüttes (SARS), himlő, vírusok által okozott vérzéses lázas betegségek, újonnan megjelenő/egyéb ismeretlen eredetű betegségek.

Védőoltással megelőzhető fertőző betegségek

B csoportba tartozó Hemophilus influenzae által okozott agyhártyagyulladás, kanyaró, mumpsz/fültőmirigy-gyulladás, szamárköhögés, rubeola/rózsahimlő, pneumokokkusz-fertőzések (invazív), diftéria/torokgyík, tetanusz/merevgörcs, gyermekbénulás, veszettség, rotavírus által okozott gyomor-bélhurut, varicella/báránymimlő, humán papillómavírus-fertőzés (HPV.)

Egészségügyi ellátással kapcsolatos fertőzések és antimikrobiális rezisztencia

Egészségügyi ellátással összefüggő (nozokomiális) fertőzések, mikrobák ellen alkalmazott gyógyszerekkel (pl. antibiotikum, víruselleni gyógyszerek) szemben ellenálló kórokozók.

2. csoport

a közegészségügyi tevékenység megerősítése

A célok második csoportja a közegészségügyi tevékenységek megerősítését célozza meg: ahol erre szükség van, ott új funkciók és gyakorlati eljárások meghonosítását, valamint a meglévő tevékenységek és intézmények összekapcsolását, hálózatok kiépítését jelenti. Ez a munka a program első szakaszában kiemelt hangsúlyt kap, mivel az erős közegészségügyi szolgálat más tevékenységekhez is alapvető fontosságú. Az erős közegészségügyi szolgáltatások és tevékenységek elsődleges fontosságúak például az 1. cél sikeres eléréséhez, azaz az egyes fertőző betegségekkel szembeni sikeres harchoz.

A csoportba hat cél tartozik: a fertőző betegségek előfordulásának figyelemmel kísérése; a tudományos támogatás; felkészülés járványok észlelésére és megfékezésük; a fertőző betegségekre vonatkozó ismeretek oktatása és az azokkal kapcsolatos tájékoztatás.

A 2. cél a fertőző betegségek előfordulásának figyelemmel kíséréseivel foglalkozik: ennek része a fertőző betegségek nyomon követése Európában és világszerte, ami lehetővé teszi a tagállamok és az EU intézményei számára az időben történő hatékony fellépést, hogy védjék polgáraik egészségét. E tevékenység során figyelik az egyes fertőző betegségek előfordulásának változását, felderítik a járványokat és foglalkoznak a fertőző betegségek klinikai és járványügyi jellemzőinek változásával is.

Szerte Európában pillanatnyilag is számos intézmény és tagállam foglalkozik ezzel a feladattal. Mindegyikük egymástól függetlenül, a saját útját járva végezte eddig ezt a feladatot, így jelenleg különböző módon és különböző jellegű információkat gyűjt. Emellett az összegyűjtött adatok minősége sem egyenletes. Mindezek megnehe-

zítik, hogy az adatokat egy széles körképbe illesztve, jobb rálátást nyerhessünk arra, mi is történik valójában Európában. Az ECDC az elkövetkezendő évekre átvállalja a felelősséget egy minden fertőző betegség előfordulását figyelemmel kíséző rendszer működéséért az Európai Unióban. Szeretnénk emellett megmutatni, hogy a különböző hálózatok, adatbázisok, munkajárások stb. egységes egésszé szervezhetőek úgy, hogy a kapott adatok helyesek és használhatók legyenek. Az ECDC az Európai Bizottsággal együtt koordinálja azt az eljárást, amely a fertőző betegségek fontossági sorrendjét tartalmazó listát karbantartja, biztosítja annak rendszeres áttekintését és ellenőrzését. Különös figyelmet fordít annak biztosítására, hogy egy járvány vagy új betegség korai figyelmeztető jelei (illetve egy régi betegség jellemzőinek megváltozása) ne kerüljék el a szakemberek figyelmét. Végezetül az ECDC biztosítja, hogy a megfelelő időben, mindig elegendő mennyiségű, kellően részletes információhoz jussanak az azt igénylő emberek és intézmények.

A 3. cél a tudományos ismeretekkel és az előrejelzéssel, azaz pl. a fertőző betegségek által jelentett jövőbeli fenyegetések előrejelzésével stb **foglalkozik.** Bár az EU-n belül számos tudományos kutatás és egyéb munka folyik, ám ezeket szétszórtan, különböző tagállamokban és intézményekben végzik. Az ECDC mindenki számára megkönnyíti a munka és az információk koordinálását, illetve kicserélését. A fertőző betegségek okainak, terjedésének, kezelési módjainak stb. a kutatásában a laboratóriumok már jelentős mennyiségű munkát végeztek. Az ECDC ösztönözni szeretne még több olyan, laboratóriumon kívüli kutatást, amelyek a fertőző betegségek megelőzésére és leküzdésére szolgáló legjobb eljárásokra írá-

Egy család a gyermekgyógyászati oltási központban a gyermek immunizálása után, Stockholm, Svédország 2008

nyulnak. A kutatási eredmények minden olyan tagállam és EU-s intézmény számára elérhetőek lesznek, amelyek ezt igénylik. Ennek elősegítésére az ECDC a tudományos kutatóeljárások és bizonyítékok továbbfejlesztésén dolgozik, valamint támogatja a közegészségügyi laboratóriumokat szerte Európában. Az ECDC a tudományos ismeretek, kutatások, és tanácsadás központjaként kíván működni. Tanulmányok készülnek azon területeken, ahol még további információk szükségesek, valamint a tudományos kutatás irányelvei is megfogalmazásra kerülnek.

A 4. cél a fertőző betegségek veszélyeivel foglalkozik: az észlelésükkel, a járványok kialakulására való felkészüléssel, valamint az EU polgárainak a védelmével. Ide tartozik azon fertőző betegségek által okozott járványok felderítése és megfékezése is, amelyek az EU egyszerre több tagállamát is érinthetik. Megkülönböztetett figyelmet kap emellett a világ bármely részéről származó korai figyelmeztető jelzések észlelése és megerősítése, hiszen ezek olyan új, szélesebb körben terjedő járvány kialakulását is jelezhetik, mint amilyen például 2003-ban a SARS volt, de akár egy új influenzavírus okozta világméretű járványra is utalhatnak.

Az EU számos különböző intézménye és tagállamainak közegészségügyi szervezetei részt vesznek a fertőző

betegségek elleni harcban, ám mindegyikük eltérő módon teszi azt. Az ECDC ezen különféle szervezetek együttműködését segíti, ezáltal a fertőző betegségek által okozott járványok észlelése és a megfékezésükre tett intézkedések sokkal módszeresebbek és hatékonyabbak lehetnek. A járványokra vonatkozó ismeretek szerzésének új módszereit alkalmazzuk elég itt csak az internetre vagy a legkorszerűbb információs technológiákra utalni. Az ECDC kiépített egy hatékony korai jelzőrendszert, és ezzel is támogatja az EU intézményeit és tagállamait a fertőző betegségek által okozott járványok észlelésében.

Az ECDC tanácsokkal és segítségnyújtással támogatja a tagállamokat és az EU intézményeit bármely fertőző betegség által előidézett járvány kialakulása esetén, valamint terveket készít az esetlegesen a jövőben kialakuló járványokra vonatkozóan. Szakértői csapatokat mozgósít és küld a helyszínre a felderítés és az ellenintézkedések támogatására, nem csak az EU tagállamaiba, hanem – szükség esetén – akár az Európai Unión kívüli országokba is.

Az 5. cél az oktatást jelenti. A tagállamok a fertőző betegségek és járványok megelőzésével és leküzdésével kapcsolatban eltérő múlttal rendelkeznek, és eltérő megközelítéseket alkalmaznak. Az új fertőző betegségek jelentette fenyegetések azonban felvetik a tevékenységek nagyobb mértékű összehangolásának az igényét. Az oktatás lehetőséget biztosít a tapasztalatok cseréjére, és így a különböző intézményekből és közegészségügyi szervezetekből érkezők megbeszélhetik, hogy a fertőző betegségek elleni harcban melyikük milyen szerephez jusson.

Az ECDC koordinálja az Európai Intervenciós Epidemiológiai Képzési Programot (EPIET). A kétéves képzésre jelenleg évente 16-20 új ösztöndíjast vesznek fel, akik ilyenkor egy másik tagállam nemzeti közegészségügyi intézményébe kerülnek. A képzés két éve alatt egy tapasztalt járványügyi szakember vezetése mellett dol-

ECDC információs stand

goznak, valamint a járványügyi terepmunkát éles helyzetekben végezve értékes gyakorlatot szereznek.

Az ECDC emellett rövidebb képzési programok szervezésében is közreműködik, hogy az EU tagországaiban jelenleg is dolgozó szakemberek ismeretei és képességei ezáltal is tovább fejlődhessenek. Ez egyben az oktatási intézmények tevékenységének összekapcsolását is jelenti.

A 6. cél a fertőző betegségekkel kapcsolatos kommunikációval kapcsolatos. Ez azt fogalmazza meg, hogy 2013-ra az ECDC kíván a fertőző betegségekkel kapcsolatos információk fő európai forrása lenni. Az ECDC emellett támogatást kíván adni a nemzeti egészségügyi kommunikációs tevékenységekhez, valamint a veszélyes kockázat-kommunikáció követendő gyakorlatát illetően is szakértői központ kíván lenni.

Az ECDC kommunikációjának két fő célcsoportja van: a közegészségügyi szakemberek (ideértve a nemzeti hatóságok tisztviselőit és a közegészségügyi szakterületen dolgozó más szakembereket körét is) valamint a közvélemény (ebben a körben az ECDC a médiával együttműködve a közvélemény tájékoztatásának egyik fő forrása kíván lenni). Az ECDC a két hallgatóság számára eltérő információkat szolgáltat, és mindegyik ese-

tében a rendelkezésre álló legmegfelelőbb kommunikációs módszereket és formákat/közégeket alkalmazza.

A közegészségügyi szakemberek számára az ECDC fontos tudományos összejövetelek és konferenciák révén is kommunikál. Emellett az interneten közzéteszi a fertőző betegségekkel kapcsolatos tudományos információkat. Ezek közé tartoznak a betegségek gyakoriságára vonatkozó adatok, az összefoglalók, a kockázatértékelések, a járványokra vonatkozó hírek, valamint a fertőző betegségek megelőzésével és felügyeletével kapcsolatos tudományos információk és ismeretanyag központi forrásaként is szolgál. Az ECDC emellett az ismeretanyag hatékonyabb megosztása érdekében elektronikus kapcsolatot („linket”) alakít ki a nemzeti és az uniós intézmények honlapjaival. Az ECDC célja, hogy a közegészségügyi szakemberek könnyebben hozzájussanak azokhoz az információkhoz, amelyekre a fertőző betegségekkel kapcsolatban bármely szempontból szükségük van.

Az ECDC felismerte a közvéleménynek és a médianak a megbízható és pontos információk iránti igényét. Egy járvány kitörésekor mind a média, mind a közvélemény rendkívül hamar információkhoz szeretne jutni. Az egészségügyi hatóságok csak úgy tudják elnyerni a bizalmukat, ha nyílt és őszinte válaszokkal fordulnak feléjük.

Az ECDC speciális képzéseket tart az egészségügyi vészhelyzetek kommunikációjával kapcsolatban, ezzel is segítve a tagállamok egészségügyi kommunikációját. Az ECDC kész kifejleszteni olyan eszközöket, amelyek segítenek a tagállamoknak meghatározott témakörök kommunikációjában, és akár közös kampányok lefolytatását is támogatja. Az ECDC segíti a tagállamokat abban, hogy az információt megosszák egymással és az EU intézményeivel, valamint – ha szükséges – támogatja egy közös médiapolitika kialakítását is. Összeköttetést teremt emellett a nemzeti tisztviselők, az újságírók és szerkesztők között a tudás és a tapasztalatok megosztása céljából.

3. csoport

a partnerkapcsolatok kialakítása és karbantartása

A csoport egyetlen **célt tartalmaz, a hetediket, amely az együttműködést és a partnerkapcsolatok kiépítésével foglalkozik.** A fertőző betegségek előfordulását befolyásoló kockázati tényezők némelyike más szakterületekkel is kapcsolatban áll, például a lakhatás körülményeivel, az élelmiszerbiztonsággal, a mezőgazdasággal vagy a környezeti tényezőkkel. A fertőző betegségek jelentette fenyegetések leküzdéséhez mindenkinek össze kell fognia. Egymaga senki sem tudja megoldani a problémákat. Bár minden ország a saját gondjaival küzd, lehetnek olyan országok, amelyek hasonló problémákkal állnak szemben, így megoszthatják egymással

ismereteiket és tapasztalataikat. Mivel az ECDC a világszerte figyelemmel kíséri a fertőző betegségek előfordulását, így az intézményeknek egy szélesebb körével kell együttműködniük, amelyek valamennyien globális szinten végzik munkájukat.

Az ECDC partnerei

Következtetés

Ahogy a fertőző betegségek által jelentett fenyegetés növekszik, úgy előre látható, hogy ez a többéves stratégiai program segíti majd az ECDC-t abban, hogy irányítsa az EU és a tagállamok tevékenységét a polgáraik egészségének megvédése érdekében. A program elég rugalmas ahhoz, hogy megfeleljen a jövőben a ma még ismeretlen, új kihívásoknak is. A célok révén az ECDC előrehaladása és eredményei egyszerűen nyomon követhetők, és könnyen ellenőrizhetők, hogy minden szükséges lépést megtesznek-e. Reméljük, hogy a fertőző betegségek elleni harcban a program ösztönzőleg hat és pozitív iránymutatóul szolgál mind az ECDC munkatársai, mind partnerei számára.

Hogyan lehet hozzájutni az EU kiadványaihoz?

Térítés ellenében hozzáférhető kiadványok:

- az EU-könyvesbolt (EU Bookshop) útján (<http://bookshop.europa.eu>);
- könyvkereskedőjétől a könyv címe, kiadója és/vagy ISBN száma alapján;
- közvetlenül értékesítési ügynökeinktől. Elérhetőségeik megtalálhatóak a <http://bookshop.europa.eu> honlapon, vagy lekérdezhetőek a +352 2929-42758 faxszámra küldött üzeneten keresztül.

Ingyenes kiadványok:

- az EU-könyvesbolt útján (<http://bookshop.europa.eu>);
- az Európai Bizottság képviselőitől és küldöttségeitől. Elérhetőségeik megtalálhatóak a <http://ec.europa.eu> honlapon, vagy lekérdezhetőek a +352 2929-42758 faxszámra küldött üzeneten keresztül.

ISBN 978-92-9193-123-1

9 789291 931231

Kiadóhivatal

TQ-81-08-456-HU-C

ECDC – Európai Betegségmegelőzési és Járványvédelmi Központ

Látogatósi cím:
Tomtebodavägen 11 A
17183 Stockholm, Svédország
Telefon: +46 8 5860 1000
Fax: +46 8 5860 1001
Weboldal: <http://www.ecdc.europa.eu>
E-mail: info@ecdc.europa.eu

Postacím:
ECDC – Európai Betegségmegelőzési
és Járványvédelmi Központ
171 83 Stockholm, Svédország

Ez a kiadvány a következő nyelveken hozzáférhető:

angol, bolgár, cseh, dán, észt, finn, francia, görög, holland,
ír, izlandi, lengyel, lett, litván, magyar, máltai, német,
norvég, olasz, portugál, spanyol, svéd, szlovák, szlovén